EVANJELICKÁ RATOLESŤ

Časopis Cirkevného zboru ECAV v Modre – Kráľovej
28. ročník Číslo 3
2024

„Vieru otcov zachovaj nám, Pane.“

Sadenie stromu ekumenického priateľstva v Modre
Zdroj foto: www.evanjelici.sk

Zelený les – podujatie PORAJMOS

Koncert a prednáška 31. augusta 2024

Foto: Erich Horňan

Nadácia SPP

Projekt

"Koncert s vernisážou fotografií v Zelenom lese, 12. ročník"

sa uskutočnil vďaka finančnej podpore Nadácie SPP

Vernisáž fotografií Tibora Huszára 8. septembra 2024

Foto: Silvia Balcová Lederleitner

Mesto Modra podporilo projekt

"Porajmos – koncert s vernisážou v Zelenom lese"

MODRA

Ďakujeme.

CHCEM BYŤ AJ JA BLAHOSLAVENÝ!

Kázeň zborového farára Ľuboslava Beňa z CZ ECAV Rankovce, ktorú predniesol v 14. nedeľu po Svätej Trojici – na začiatku školského roka v našom kostole

Dovoľte mi k mojej kázni použiť hneď prvý žalm – práve preto, že dnes je prvý deň nového školského roka – tak preto aj 1. žalm. V ňom biblický autor hovorí, kto je blahoslavený. My sa pýtajme, kto z nás, najmä zo školopovinných, bude môcť o sebe počas týchto 10 mesiacov povedať, že je aj on – blahoslavený?
Poďme teda k známym slovám, nech ich môžeme vnímať:

Blahoslavený muž, ktorý nechodí podľa rady bezbožníkov,
na ceste hriešnikov nestojí a v kruhu posmievačov nesedí,
ale v zákone Hospodinovom má záľubu,
o Jeho zákone rozjíma dňom-nocou.
Bude ako strom zasadený pri vodných tokoch,
čo načas dáva ovocie a jeho lístie nevädne;
a všetko, čo robí, sa vydarí.
Nie tak bezbožníci; ale sú ako plevy, ktoré vietor rozsieva.
A preto neobstoja bezbožníci na súde, ani hriešnici v zhromaždení spravodlivých.
Lebo vie Hospodin o ceste spravodlivých,
ale cesta bezbožných vedie do záhuby.

Milí prítomní, **je niekto z vás <u>nešťastný</u>? Prosím, zdvihnúť ruku**. Tak, túto otázku som zámerne položil tak, aby sme mali zábrany dvíhať ruky. Niekedy na to nie sme zvyknutí, inokedy sa k podobným veciam verejne určite nechceme priznávať.
Pravdou je, že **každý z nás by chcel byť šťastný**, no nedokážeme povedať, že sme naopak – celkom nešťastní. Možno v niektorej oblasti je to s nami slabšie, ale inak sa to celkom dá.
Snáď keby som sa spýtal otázku: Kto z nás by chcel byť šťastný a nechal by som aj čas na zdvihnutie rúk, tak by sa tých rúk zdvihlo viac, možno aj veľa. Normálnym by bolo, že by sa prihlásil každý jeden z nás. Pretože každý jeden človek túži po svojom šťastí a aj po šťastí, šťastnom živote svojich blízkych.
Biblické slovo pre výraz „šťastný" je „blahoslavený". V katolíckych prekladoch Písma sa s tým ani nehrali a grécke slovo ***makarioi***, či hebrejské ***ašré*** prekladajú rovno slovom ***šťastní***. Ostatné cirkvi sú v tom opatrnejšie, pretože tu nejde len o také chvíľkové šťastie, ako keď vám v práci dajú prémie alebo sa urodí dobrá úroda zemiakov v záhrade. To grécke či hebrejské slovo má celistvejší charakter a zahŕňa pochopiteľne aj náboženskú stránku človeka. **Byť blahoslavený znamená byť šťastný rovno od Pána Boha, mať Ním do sýta naplnený život vo všetkých ohľadoch.** (A to sa o tom ešte pri prémiách v práci a plnej pivnici zemiakov nedá hovoriť, že?)
Biblia nám niekoľkokrát svedčí o tom, kto je blahoslavene šťastný od Boha. **Veľmi známy, pekný a vďačný text s touto tematikou poznáme v prvom zo všetkých žalmov.** Bežne ho kresťania vedia aj recitovať spamäti.
Určite nám udrie do očí to, že **prvý žalm začína radou, ako veci nerobiť**. Celkom proti dnešným zásadám rétoriky! Dnes, ak chcete niekoho presvedčiť, musíte hovoriť, čo robiť má a nie čo nemá.
Podľa prečítaného najprv **<u>človek nemá chodiť podľa rady bezbožníkov</u>**. Chodiť, kráčať znamená presúvať sa z miesta na miesto. Ale znamená to aj pohybovať sa v živote, žiť určitým spôsobom. Ak takto vnímame slovo „chodiť", tak je nám jasné, kto je blahoslavený, šťastný muž, človek. **Ten, kto nežije podľa premúdrelých rád ľudí, ktorí nemajú Boha vo svojom srdci.** To je ako dať si radiť na ceste od slepca: „Teraz odboč vľavo a teraz choď rovno." To by si vyletel z cesty alebo narazil do najbližšieho stromu. A ľudia bez Boha nevidia zmysel svojho života tam, kde im bol daný od Darcu života, ale hľadajú ho niekde mimo. Pán Boh im dal život, no oni nevidia Jeho cieľ. Či nám takí ľudia majú dávať rady, ako žiť múdro a správne?
Ďalším veľkým varovaním 1. žalmu je **<u>nestáť na ceste hriešnikov a nesedieť v kruhu posmievačov</u>**.
Viete, ak máme podľa tej prvej rady chodiť v živote správnym cieľom, **druhá výzva – nestáť na ceste – nás vyzýva, aby sme nezastali**. A ešte: nezastali na ceste

Milí priatelia,
posledný prázdninový víkend a prvý víkend po letných prázdninách priniesli veľa podnetov na zamyslenie – počas aktivít v Zelenom lese alebo v nedeľu v kostole. Pripomenuli sme si pamiatku holokaustu – tentoraz genocídy Rómov, o ktorej nevieme takmer nič. Príhovor sestry farárky Moniky Beňovej z Rankoviec nám aspoň trochu priblížil túto temnú časť našej histórie. Podnetné boli aj Služby Božie pri príležitosti nového školského roka, na ktorých predniesol kázeň na základe 1. žalmu manžel sestry farárky Beňovej a rómsku misiu predstavili dvaja členovia CZ Rankovce. V rovnakom duchu sa niesla aj nasledujúca nedeľa v Zelenom lese na vernisáži fotografií Tibora Huszára z cyklu „Cigáni". Nech nás tieto podnety vedú k premenenému zmýšľaniu, totiž k vzájomnej tolerancii a úcte ku všetkým ľuďom bez rozdielu.

(red.)

hriešnikov. Ba ešte viac – dokonca si nesadli do kruhu posmievačov. Tu si iste spomenieme na slová Pána Ježiša, keď povedal, že *kto položil ruku na pluh, už sa nemá pozerať späť* (L 9, 51). To znamená, ak už ideš za svojím cieľom, ak si vykročil na cestu, ktorá je cestou blahoslaveného človeka, na ktorej chceš byť šťastným, šťastným od Boha, tak sa už nedaj zastaviť a už vôbec si nesadaj. Pretože **zastaviť sa na ceste za Pánom Ježišom znamená zastaviť sa v prítomnosti hriešnikov**, dostať sa na ich cestu a sadnúť si znamená rozhodnúť sa už nepokračovať ďalej a premeniť sa posmešníkov.

Tak poď ďalej a neprestaň!

V súvislosti s novým školským rokom je dnes táto výzva orientovaná najmä na tých, ktorých sa škola týka, že? ***Poď ďalej a neprestaň!*** V žiadnom prípade! Pretože zaseknúť sa niekde uprostred nie je takou zriedkavou vecou. Ale potom všetko dohnať – to už býva niekedy nad ľudské sily.

Samozrejme, svet je komplikovanejší a ani nie každý ma rovnaké príležitosti. Potom sa niekomu kráča ďalej a neprestáva omnoho zložitejšie, než iným.

Asi ste počuli o projekte Deti Afriky, do ktorého vstúpil aj náš evanjelický zbor v Košiciach na Terase. V rámci neho sa snažia podchytiť deti, ktoré sú inak opustené a zabezpečiť im vzdelanie. Kto sa dostal do takej školy Yedidia, alebo dnes do školy Eilet, tak je vlastne zachránený. Bez školy je dieťa odkázané na celoživotnú chudobu a stratený život. Viete, ako tie deti chcú chodiť do školy, pretože túžia po tom, aby z nich niečo bolo? Oni majú celkom iný začiatok, vstup do svojej školy! Pritom stačí nájsť niekoho, kto by vedel toto dieťa podporiť, zaplatiť mu školu, pri jednom dieťati teraz iba 3 € mesačne, väčšinou 30... Raz sme podporovali takto v našom zbore jedno dievčatko, volala sa Elisabeth, bolo treba asi 25 €, tak sme sa skladali... a jej sa to podarilo! Šla ďalej a neprestala.
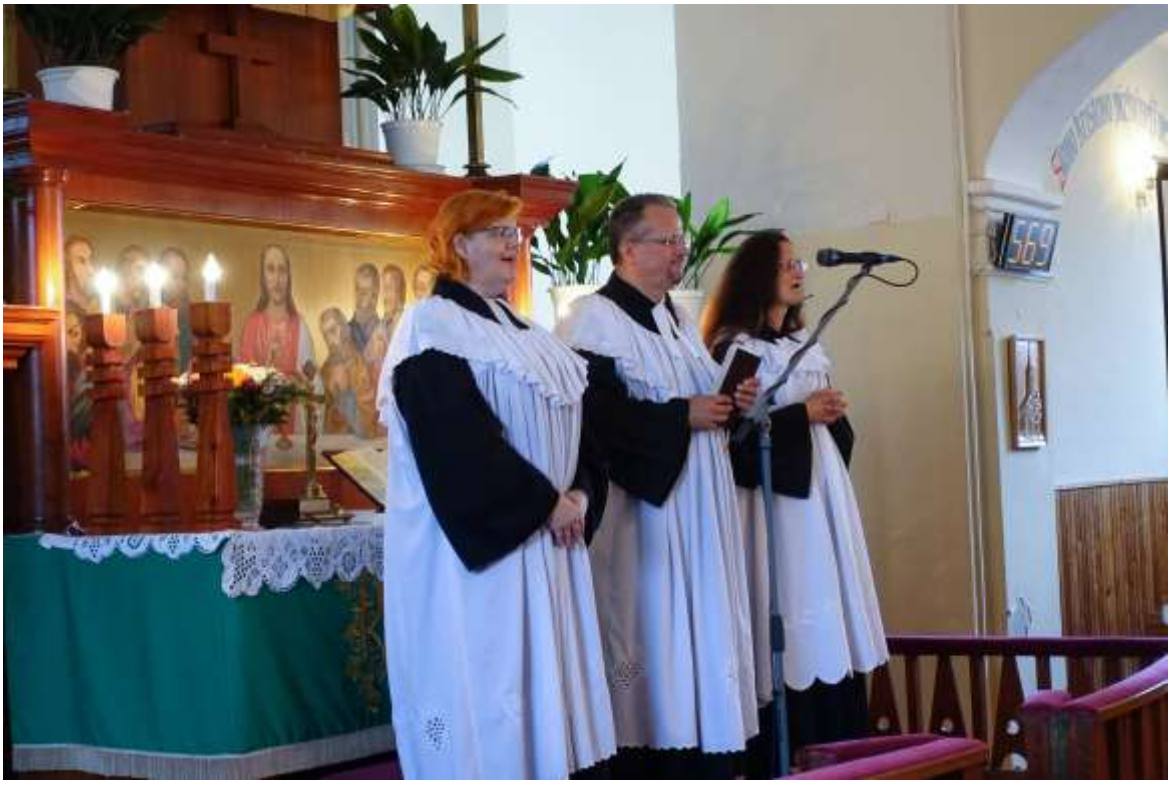
V Charkove počas leta budovali narýchlo dve školy – pod zemou! Takmer každý deň sú tam nálety rakiet a dronov a ľudia dobre vedia, že deti potrebujú školy, pretože bez nich z nich vyrastie niečo ako Hemingwayovská stratená generácia, ktorej bude chýbať vzdelanie a budú ľahkou hračkou v rukách iných... Viete si predstaviť, že by naše deti mali od zajtra začať chodiť – do školy vykopanej pod zemou? Strašné, ale musí sa.

Na Slovensku žije obrovské množstvo detí v segregovaných rómskych osadách. V najznámejších obciach s rómskym obyvateľstvom na Slovensku je priemerný vek ľudí 22 – 23 rokov (Lomnička, Chmin. Jakubovany, Jarovnice). V našej dedine Rankovce je to 26 rokov, vo vašom meste – 43 rokov. To znamená, že v rómskych komunitách je veľa, veľa detí... no motivácia dosahovať niečo v škole ostáva veľmi, veľmi slabá. Vnímam to ako veľmi dôležité, aby sme ako spoločnosť tlačili na vzdelanie týchto vlastne najzaostalejších a najchudobnejších oblastí v celej EÚ. Rómske dieťa to vôbec nemá jednoduché – už dopredu je odsúdené na neúspech (Z. Kovačič-Hanzelová). No situácia sa dá riešiť... Len treba ísť ďalej aj tu a neprestať.

Kto bude teda blahoslavený, šťastný v Bohu v tomto novom školskom roku?

Modlime sa za tých, ktorí majú ťažkú štartovaciu čiaru aj v tento september, za deti v Afrike, na Ukrajine, v rómskych segregovaných komunitách, v rozvrátených rodinách, tam, kde bojujú s nemocou, stratou niekoho, nedostatkom...

A **dávajme si pozor aj sami na to, aby sme aj my napokon dostali cenu:** ***Blahoslavený človek, nechodí podľa rady bezbožníkov, ani v kruhu posmievačov nesedí, ale záľubu má v Božom zákone a dbá na to, čo je dobré***... Amen

PORAJMOS – rómsky holokaust
Zastavme násilie

Zelený les – pietne miesto holokaustu – sa každoročne začiatkom septembra otvára verejnosti s novou výstavou fotografií a koncertom najmä židovskej hudby ako pripomienka Pamätného dňa obetí holokaustu a rasového násilia, ktorý pripadá na 9. september. Zelený les je miesto, kde si chceme pripomínať nielen obete holokaustu, ale aj obete rasového a každého iného násilia. Snažíme sa nahlas hovoriť príbehy, ktoré nám môžu pomôcť objektívne sa vyrovnať s našou minulosťou. A je jedno, či sú to príbehy vyslovené slovami, hudbou alebo zobrazené na fotografiách. Snažíme sa takýmto spôsobom prispievať k budovaniu historickej pamäte, lebo odtrhnutosť od vlastnej histórie pôsobí devastačne aj na prítomnosť a budúcnosť nás všetkých, a to nielen v spoločnosti, ale aj v našej cirkvi či dokonca v rodinách.

Tohtoročné kultúrno-vzdelávacie podujatie bolo venované málo poznanému rómskemu holokaustu. Podujatie sme nazvali PORAJMOS – týmto slovom sa označuje rómsky holokaust, presnejšie genocída Rómov – proces cieleného vyhladzovania Rómov počas 2. svetovej vojny nacistami.
Podujatie bolo rozdelené na dve časti.

V sobotu 31. augusta vystúpila arménska hudobníčka Karin Sarkisjan. Vynikajúca skladateľka, klaviristka, speváčka, žijúca už viac ako 30 rokov na Slovensku, vyniká krásnym zamatovým hlasom a s obľubou sa venuje zbieraniu a aranžovaniu ľudových piesní. Je vyhľadávanou umelkyňou pre rôzne hudobné zoskupenia a hosťuje na koncertoch skupín ako Balkanansambel, Bashavel či Pressburger Klezmer Band. Venuje sa tiež scénickej hudbe – spolupracovala napríklad so Slovenským národným divadlom či s Martinským komorným divadlom a inými. Patrí medzi top interpretov world music na Slovensku aj v Čechách.
Na koncerte v Zelenom lese spievala najmä židovské a arménske ľudové piesne, nechýbala však ani slovenská ľudová. Koncert tejto výnimočnej umelkyne s osobitým prejavom bol vskutku silným a nezabudnuteľným zážitkom.

Tragický osud Rómov počas 2. svetovej vojny priblížila vo svojej prednáške evanjelická farárka Monika Beňová z CZ ECAV Rankovce na východe Slovenska. So svojím manželom Ľudovítom Beňom sa celý svoj profesionálny život venujú práci s Rómami. Sú presvedčení o tom, že vymaniť sa z generačnej chudoby bez pomoci zvonku je veľmi náročné, priam až nemožné. Venujú sa doučovaniu rómskych detí – prvákov na základnej škole, stretnutiam s ich rodičmi k témam ako dôležitosť štúdia, minimalizovanie záškoláctva a pod. Celú prednášku pani farárky Beňovej prinášame na stranách 4 – 6.

V nedeľu 1. septembra na Službách Božích pri príležitosti začiatku nového školského roka po kázni brata farára Beňu predstavili dvaja členovia z rómskej komunity z CZ Rankovce rómsku misiu a vydali osobné svedectvo o viere v Pána Boha. Ich hovorené vstupy s prezentáciou fotografií na plátne zakončili rómskou piesňou s gitarou.

Druhá časť podujatia PORAJMOS v nedeľu 8. septembra bola venovaná vernisáži výstavy fotografií významnej osobnosti slovenskej fotografie Tibora Huszára pod názvom „Objektívom do duše“ v kurátorskej koncepcii Silvie L. Čúzyovej. Výnimočnosť podujatia podčiarkla aj prítomnosť dcér Tibora Huszára Natálie a Kataríny, ktoré prijali pozvanie na vernisáž a umožnili nám vo svojich spomienkach tak trochu nazrieť aj do duše Tibora Huszára
Kurátorka výstavy Silvia L. Čúzyová okrem iného povedala: „*Tibor Huszár fotil Rómov desaťročia, dominantne doma vo všetkých kútoch Slovenska. Nepoddajné etnikum, s ktorým zdieľame spoločný priestor od nepamäti, ho fascinovalo. V minulosti sa o nich hovorilo ako o Cigánoch, a tak sa volá aj jeho početný fotografický cyklus. Bol to iniciačný a dôležitý cyklus, ktorý mu priniesol zásadnú odbornú pozornosť, a to napriek tomu, že to bola téma už neprehliadnuteľne ‚obsadená‘ svetoznámym českým fotografom Josefom Koudelkom.*”
Dcéra Tibora Huszára Natali zhodnotila podujatie takto: *„Bolo to krásne, ešte som plná dojmov z vernisáže a hlavne, že opäť ožíva tvorba Tibora Huszára.*

Dnes (9. 9.) si pripomíname holokaust a v stredu je to 11 rokov od úmrtia otca. Táto symbolika a pripomenutie na tomto jedinečnom pietnom mieste v Zelenom lese, blízko Harmónie, kde otec žil, v nás opäť prebudila spomienky s ním. Veľmi ma dojal celý príbeh židovskej rodiny Grünwaldovcov, ktorá žila na tomto mieste a bola odvlečená za 2. svetovej vojny do koncentračného tábora. Ich duch ale na tomto mieste pretrváva, a to i vďaka úžasným ľudom z okolia na čele s miestnou pani farárkou, ktorá je za prvotnou myšlienkou spraviť z miesta pietne miesto. Tu sa organizujú nielen výstavy, ale aj rôzne kultúrne podujatia. Spomenula som si na slová otca, keď vravel „oplatí sa žiť" a práve takéto srdcové projekty to potvrdzujú a spájajú nás ľudí. Ďakujem."

Ďakujeme všetkým, ktorí na podujatie PORAJMOS prišli a tým dali najavo, že naša práca v Zelenom lese má zmysel. Opäť sa raz potvrdilo, že Zelený les nie je len pamätníkom, ale je živým komunitným miestom.

Božena Uherčíková

RÓMSKY HOLOKAUST NA SLOVENSKU

Európsky svet si každoročne 2. augusta pripomína obete rómskeho holokaustu. Na tento deň pripadá aj u nás Pamätný deň rómskeho holokaustu ako pripomienka udalostí, ktoré sa odohrali počas 2. svetovej vojny v noci z 2. na 3. augusta v roku 1944 pri likvidácii najväčšieho koncentračného tábora pre Rómov v Auschwitz-Birkenau. V tú noc tam zahynulo takmer tritisíc rómskych mužov, žien a detí.
Perzekúcie Rómov počas 2. svetovej vojny nám priblížila evanjelická farárka Monika Beňová z CZ Ratkovce na východnom Slovensku v rámci kultúrno-vzdelávacieho podujatia PORAJMOS.

V štúdiách o perzekúciách Rómov počas 2. svetovej vojny sa často objavuje poznámka o tom, že neexistujú dostatočné podklady pre túto tému. Aj v prípadoch, že sa priznal fakt prenasledovania a perzekúcií Rómov počas 2. svetovej vojny, stalo sa tak súčasne s konštatovaním a ospravedlňovaním sa, že sa tak dialo v dôsledku ich asociálnosti a neprispôsobivosti. Mnohé zo štúdií na túto tému dokonca prevzali naratív nacistickej rasovej teórie pri popise týchto perzekúcií Rómov.

Perzekúcie, ktorým boli Rómovia počas druhej svetovej vojny vystavení, sa po oslobodení bagatelizovali. Mnohé zločiny neboli vyšetrené a vinníci zostali nepotrestaní. Ešte v 80. rokoch odborníci na „otázky cigánskych obyvateľov" tvrdili, že na Slovensku Rómovia počas 2. svetovej vojny neboli vôbec perzekvovaní a prenasledovaní. Aj v samotnej rómskej populácii prevládal názor, že na utrpenie a porobu treba rýchlo zabudnúť.

Jediným zhmotnením zážitkov z druhej svetovej vojny sa stala divadelná hra Eleny Lackovej Horiaci cigánsky tábor. Napísala ju niekoľko rokov po skončení vojny a nacvičila ju v rómskej osade so svojimi príbuznými. Ako sama napísala: *...neustále sa mi vracali naše vojnové zážitky a akoby sa skladali do scén na javisku. Pred vojnou som chodila do ochotníckeho divadla... a tak som sa jednej noci rozhodla, že napíšem divadelnú hru. Naše rómske divadlo. A ukážeme gadžom, kto sme, čo sme prežili a čo prežívame, ako sa cítime a ako by sme chceli žiť...* (Lacková, E.: *Narodila som sa pod šťastnou hviezdou*. Praha, 1997, s. 156.)

Až v 90. rokoch 20. storočia, teda až takmer polstoročia od ukončenia 2. svetovej vojny, sa zintenzívnili spomienkové, vzdelávacie a výskumné aktivity v tejto oblasti. Okrem archívneho výskumu boli realizované aj výskumy spomienkového rozprávania. Je to vzácny prameň poznania dejín, prostredníctvom osobných zážitkov ľudí preživších holokaust. Takýto charakter majú aj publikácie *Žalujíci píseň* (Brno, 1993) autorov Dušana Holého a Ctibora Nečasa, zborník výpovedí *Východoslovenskí Rómovia* (Košice, 1997, zostavovateľ A. Telvák), či kniha *Keď bola vojna, nebol som doma* (Bratislava, 2004) Reného Lužicu.

V rokoch 1999 – 2000 Nadácia Milana Šimečku na základe podnetu Yalskej univerzity realizovala unikátny projekt Osudy tých, ktorí prežili holokaust. Interviewovala Rómov, ktorí prežili druhú svetovú vojnu a ich výpovede boli zaznamenané na video materiál. Obrazový materiál slúži nielen ako zdroj poznania, ale aj ako študijný materiál pre osvetové a vzdelávacie programy.

Na Slovensku sa prvá spomienková aktivita na rómsky holokaust odohrala v roku 1991 v Dúbravách pri Detve za účasti viacerých vládnych predstaviteľov.

RÓMOVIA NA SLOVENSKU

Na Slovensku v roku 1938 žilo podľa sčítania obyvateľstva 26 265 rómskych obyvateľov. Toto číslo je však len orientačné. Možno predpokladať, že skutočný počet bol podstatne vyšší, keďže Rómovia sa neraz hlásili (podobne, ako aj dnes) k iným národnostiam. Už v roku 1940 ich bolo v Slovenskej republike vyše 37 tisíc. Mnohí Rómovia žili kočovným spôsobom života, aj preto boli považovaní za asociálne osoby, neschopné sa plnohodnotne začleniť do spoločnosti.

Obdobie druhej svetovej vojny možno v prípade perzekúcií Rómov rozdeliť na dve etapy.

Prvé obdobie zahŕňa roky 1939 – jeseň 1944, keď sa zásahy niesli v troch základných líniách: 1. bola to snaha o likvidáciu kočovného spôsobu života; 2. vznik pracovných útvarov pre tzv. asociálne osoby a Rómov a 3. perzekučné opatrenia týkajúce sa brancov v armáde.

Druhé obdobie zahŕňa **obdobie po vypuknutí SNP**, keď bola Slovenská republika *de facto* pod priamou okupáciou nemeckej armády. Tu opatrenia dosiahli omnoho brutálnejší charakter – potom, čo okupačné nacistické jednotky prišli na jeseň 1944 potlačiť SNP a doriešiť židovskú otázku, nemecké vojenské a najmä policajné jednotky zavraždili desiatky rómskych obyvateľov, buď z rasových príčin, alebo pre účasť v SNP, resp. pre priamu, či nepriamu podporu povstalcov. Tu už môžeme hovoriť o vyvražďovaní Rómskeho obyvateľstva, ku ktorému sa pripojili aj podporovatelia slovenských radikálov tej doby.

Prvým perzekučným opatrením voči Rómom bolo vydanie obežníka Krajinského úradu v Bratislave z 23. júna 1939 o „vykazovaní cigánskeho obyvateľstva do domovských obcí a o zákaze obchodovania s koňmi“. Rómov diskriminoval aj ústavný zákon č. 255 z roku 1939 o štátnom občianstve. Medzi tzv. cudzie živly spadali aj tie osoby, ktoré nemali domovské právo a zamestnanie nepretržite od 30. októbra 1918. Pri spôsobe života Rómov to bol samozrejme problém. Osnova vládneho návrhu zákona o potulných Cigánoch zaviedla okrem iného aj tzv. cigánske legitimácie, ktoré mal mať každý Róm starší ako 14 rokov.

Ďalším perzekučným opatrením bola vyhláška ministerstva vnútra z 20. apríla 1941. Rómom ňou zrušili kočovné listy a mali sa do ôsmich dní vrátiť do domovských obcí. Osnova zákona nakoniec nebola prijatá, ale v nasledujúcich rokoch boli podniknuté ďalšie pokusy a opatrenia voči kočovaniu Rómov. Usadlým Rómom sa nariaďovalo odstrániť svoje obydlia od verejných, štátnych a obecných ciest.

Slovenský štát ako spojenec a satelit Nemeckej ríše v mnohom napodobňoval jej diskriminačné rasové zákony. Už v tzv. „Brannom zákone“ z roku 1940 boli Rómovia spolu so Židmi zbavení možnosti stať sa príslušníkmi brannej moci (vojenskými osobami) a vojenskú službu tak vykonávali v rôznych pracovných táboroch, kde s nimi bolo neľudsky zaobchádzané. V roku 1941 sa pristúpilo k ďalšej forme perzekúcie Rómov. Od apríla 1941 boli do pracovných útvarov umiestňované tzv. asociálne osoby, pričom do tejto kategórie spadali aj nezamestnaní Rómovia.

Prvými pracovnými útvarmi, kam boli umiestňovaní aj občania rómskej národnosti, boli v roku 1941 pracovné útvary v Očovej a v Moste na Ostrove. Tieto útvary neboli ešte trvalé, v decembri boli zaradenci prepustení domov. V roku 1942 ale už vznikli trvalé Pracovné útvary pre Cigánov a asociálov. Prvým bol Pracovný útvar v Hanušovciach nad Topľou. Nasledovali pracovné útvary v Dubnici nad Váhom, Ilave, Revúcej a Ústi nad Oravou. Zaradenci umiestnení v týchto táboroch pracovali na stavbách hydrocentrál, železníc a pod. Pracovné tábory sa stali v rokoch 1942 – 1944 hlavným nástroj perzekučnej politiky voči Rómom.

Rómovia boli vystavení ale aj ďalším perzekučným opatreniam, ako bol zákaz cestovania verejnými dopravnými prostriedkami; zákaz vstupu do parkov, verejných miestností a obchodov; do miest a obcí mohli vstúpiť len vo vyhradených dňoch a hodinách.

Po potlačení SNP a okupovaní Slovenskej republiky bol zriadený ministerstvom obrany v Dubnici nad Váhom tzv. Zaisťovací tábor pre Cigánov, ktorý mal neporovnateľne tvrdší režim ako dovtedajšie pracovné útvary. Počet Rómov umiestnených v tomto tábore napriek kapacite 300 osôb dosiahol až 729, pričom 250 bolo detí. Tento stav, teda nedostatok stravy a katastrofálne hygienické podmienky, viedli k šíreniu epidémie škvrnitého týfusu. Postupne sa počet chorých zvyšoval. Nemci sa obávali rozšírenia epidémie aj do Dubnice nad Váhom, čo by ohrozovalo výrobu v tamojšej zbrojovke. Pod zámienkou prepravy do trenčianskej nemocnice, naložili nemeckí vojaci 23. februára 1945 všetkých chorých Rómov na nákladné auto a odviezli ich do miestnej zbrojovky. Počas masovej popravy bolo zavraždených 26 Rómov.

Ďalšie prípady vraždenia Rómov sa odohrali napr. v Kremničke (minimálne 109 osôb rómskeho pôvodu z celkového počtu 747 ľudí), v Kvetnici pri Poprade, v Tisovci, vo Zvolene, v Brezne a pod. Celkový počet rómskych obetí sa odhaduje na stovky osôb.

RÓMSKY HOLOKAUST VO SVETE

Konečný počet obetí rómskeho holokaustu počas 2. svetovej vojny nie je dodnes známy, i keď sa hovorí až o počte 500 000 zavraždených.

V rómskom jazyku je na označenie holokaustu používaný výraz **„porajmos“**, čo v preklade znamená **„požieranie“**. Vyvražďovanie Rómov patrilo do rasového riešenia, ktoré podľa nemeckých predstáv malo nasledovať po tzv. konečnom riešení židovskej otázky. V súvise s tým je potrebné mať na pamäti, že už tzv. Norimberské zákony (15. 9. 1935) zaraďovali Rómov, podobne ako Židov, medzi neárijcov, ako element zabraňujúci čistote rasy, že charakterizácia „vrodenej asociálnosti a zločinnosti ako nevykoreniteľného znaku ich rasy“ (cit. zo zákonov), bola „vedeckým“ zdôvodnením ich genocídy.

ZÁVER

Genocída je čiastočné alebo úplné vyvraždenie skupiny osôb alebo jej ťažké duševné či telesné poškodenie s cieľom zničiť ju, zvyčajne z náboženských,

K SPOMIENKE NA ZOSNULÝCH NA CINTORÍNE

Začiatok novembra je spojený s dvoma sviatkami, počas ktorých navštevujeme cintoríny: Sviatok Všetkých svätých 1. novembra a Pamiatka zosnulých 2. novembra. Niektorí možno tieto dva sviatky už prestali rozlišovať, no každý z nich má svoju vlastnú históriu.

Sviatok Všetkých svätých sa datuje do 4. storočia a pôvodne bol zasvätený tým svätým, ktorí sa v kalendári neoslavovali jednotlivo. Od r. 610 sa svätil 13. mája na pamiatku Panny Márie a mučeníkov. Až v 9. storočí ho pápež Gregor IV. preložil na 1. november.

Druhý zo sviatkov – **Pamiatka zosnulých** alebo „dušičky" bol zavedený v 10. storočí benediktínskym opátom Odillom z Cluny. Ľudový názov „dušičky" sa spája s pálením sviečok na hroboch. Zapálená sviečka na hrobe mŕtveho je prejavom modlitby za dušu zosnulého v očistci, a teda modlitby, ktorou možno pre dušu mŕtveho v očistci získať odpustenie trestov za hriechy napáchané v pozemskom živote.

Príprava na sviatky, keď vzdávame úctu milovaným blízkym návštevou hrobu na cintoríne, sa spája ešte s ďalším, pre nás evanjelikov dôležitým sviatkom: Pamiatkou reformácie. Reformátor Martin Luther vystúpil s pribitím téz proti predávaniu odpustkov práve 31. októbra 1517, a teda v predvečer sviatku Všetkých svätých. A nebola to náhoda. V 27. téze proti odpustkom Luther napísal: *„Ľudské rečičky kážu tí, čo tvrdia, že len čo groš vhodený do truhlice*

zazvoní, duša vyletí z očistca." Reformačné učenie sa u našich evanjelických predkov premietalo aj do prejavov úcty k zosnulým na cintoríne. Kým evanjelická strana na cintoríne zostala tmavá, katolícka strana žiarila svetlom zapálených sviec, lebo evanjelickí predkovia sviečky na hroboch nezapaľovali. Táto „luteránska" tradícia sa v mnohých rodinách udržala podnes.

Ak sme si ako evanjelickí kresťania vedomí duchovného reformačného dedičstva a pohnútok, ktoré viedli nášho reformátora k pribitiu 95-tich téz proti predávaniu odpustkov, na hroboch zosnulých na cintoríne aj v tomto roku pred pálením sviečok na hrobe uprednostnime kladenie vencov a kvetov a tiež sa na modlitbe poďakujme za život našich zosnulých, ktorí boli pre nás darom.

Sidonia Horňanová

Pokračovanie zo str. 5

rasových, jazykových, národnostných, niekedy aj kultúrnych či politických príčin.
Je dôležité nedovoliť, aby sa niečo také udialo opätovne na území našej krajiny. Žiaľ, politickým, náboženským, národnostným, rasovým i kultúrnym nastavením máme dnes k tomu bližšie, než si možno uvedomujeme a chceme pripustiť. 20 rokov slúžime s manželom v cirkevnom zbore, kde misijná služba Rómom je neoddeliteľnou súčasťou nášho života. Napriek tomu stále vnímame obrovskú priepasť medzi majoritou a minoritou. Kým v našej krajine nepochopíme, že **nemusíme stáť proti sebe, že nemusíme neustále bojovať proti niekomu, ale naopak môžeme s tým niekým spoločne bojovať o slobodu**, dovtedy bude naša krajina poznačená nenávisťou, nenávistnými prejavmi voči menšinám, neustálymi útokmi na tých, ktorí možno to majú v živote nastavené inak, ale to neznamená, že sú našimi nepriateľmi.

Keďže som evanjelická farárka, dovoľte mi, aby som skončila dvomi citáciami z Biblie:

„Láska ***blížnemu zle nerobí. Plnosťou zákona je teda láska."*** (R 13,10)

„Ako chcete, aby ľudia činili vám, tak aj vy čiňte im." (L 6,31)

Zdroje: kniha Rómovia a druhá svetová vojna (vyšla vďaka podpore Nadácie Milana Šimečku v rámci programu VORBA), materiály OZ In Minorita, stránka Veľvyslanectva USA na Slovensku a materiály Ústavu pamäti národa

KRONIKA CIRKEVNÉHO ZBORU
Naši jubilanti v júli až októbri 2024

88 rokov
Bohumil Slaboň

85 rokov
Božena Uherčíková
Milan Kľúčik

75 rokov
Natália Königová
Vlasta Bartošová

70 rokov
Ľudmila Križanová
Vlasta Dúbravová
Darina Hečková
Viera Macková

65 rokov
Ľuboš Hornáček

60 rokov
Miroslav Valach
Peter Kucharík
Karol Kintler

50 rokov
Katarína Geletová
Ľubomír Uherčík
Elena r. Miklášová

Pozdravujeme aj jubilantov – rodákov

v Modre

Zlatica Ruženková	80 rokov
Jozef Kľúčik	70 rokov
Jana Štrbková	60 rokov

v Bratislave

Mária Perczeová	80 rokov
Ľudmila Kintlerová	70 rokov

v Trnave:
Zdena Kulichová 70 rokov

V Českej republike (Ostráž):
Ladislav Miškovič 65 rokov

Kroniku jubilantov pripravila Zuzana Ježová

Narodený a pokrstený:
Teo Svoboda 10. 10. 2023
14. 07. 2024

Zosnulí a pochovaní:

Eva Ležovičová r. Litomerická	01.07.	04.07.
Iveta Potočná r. Balátová	10.08.	16.08.
Viera Sodomová r. Hančíková	3.09.	10.09.
Ing. Ján Sodoma	13.09.	20.09.

Milodary na Evanjelickú ratolesť:

Peter Hornáček 20 €, Zuzana Koníková 10 €, Marta Sabová 10 €, Miroslav Valach 10 €, Juraj Holzman 5 €, Vierka Macková 20 €, Milan Kľúčik 30 €, Bohumil Slaboň 20 €, Zuzana Ježová 20 €, Rudolf Kadlečík 10 €, bohuznáma sestra 20 €, Lýdia a Jozef Liberčanovci 20 €

OZ „Poľné ľalie“ v Modre-Kráľovej
ďakuje

mestu Modre
za dotáciu projektu

Komunitná sociálna práca.

Občianske združenie „Poľné ľalie“ v Modre-Kráľovej ďakuje:

Projekt
„Komunitná záhrada v Zelenom lese – 2. etapa“
bol uskutočnený aj vďaka finančnej podpore **REVIE – Malokarpatskej komunitnej nadácie.**

REVIA
MALOKARPATSKÁ KOMUNITNÁ NADÁCIA

Odkaz Slovenského národného povstania pre dnešok

Dvadsiaty deviaty august 1944 sa natrvalo zapísal do historickej pamäte slovenského národa. V ten deň vyhlásili predstavitelia ilegálneho Vojenského ústredia Slovenské národné povstanie, ktoré bolo svojím rozsahom, charakterom sledovaných cieľov a významom historickým činom na výške doby. Tento čin jednoznačne demonštroval vôľu svojbytného zvrchovaného národa vziať svoj osud a riadenie budúcnosti do vlastných rúk.

S prípravou povstania sa začalo už v priebehu roka 1944. Za veliteľa slovenského odboja na Slovensku bol vymenovaný Ján Golian. Plán povstania koordinovalo Vojenské ústredie, ktoré tvorili predstavitelia vojenských odbojových skupín a Slovenská národná rada, ktorá sa vytvorila koncom roka 1943 z komunistov a občianskeho bloku. V odboji hrali dôležitú úlohu aj partizáni, ktorí sa však nie vždy chceli podriadiť vojenskému veleniu. Práve činnosť partizánov viedla k prepuknutiu povstania skôr než bolo plánované, ešte pred dokončením príprav, keď partizáni zlikvidovali skupinu nemeckých vojakov 28. augusta. Nato Nemci vyslali na Slovensko armádu, ktorá mala zneškodniť partizánske hnutie.

Prvé boje prepukli predpoludním 29. augusta 1944 v okolí Strečna, kde sa jednotky pod vedením Jozefa Dobrovodského usilovali zastaviť prienik Nemcov do Turca. Toho istého dňa večer Ján Golian vydal aj ostatným povstaleckým jednotkám pokyn k ozbrojenému odporu heslom: *„Začnite s vysťahovaním“.*

K povstaleckej výzve sa pripojili jednotky najmä na strednom Slovensku. V Banskej Bystrici začal vysielať povstalecký rozhlas: Slovenský slobodný vysielač. Povstalecký odpor bol, naopak, menej organizovaný na východnom a západnom Slovensku aj pre nerozhodnosť miestnych povstaleckých veliteľov. Východ Slovenska sa vlastne ani nestačil vojensky zaktivizovať – nemeckí vojaci povstalcov odzbrojili hneď na druhý deň po vypuknutí odporu.

Priebeh povstania možno rozdeliť do troch etáp. Do 9. septembra 1944 to bola prvá fáza obranných povstaleckých bojov, v ktorej armáda prišla o zásoby vojenského materiálu, stratila Spiš a Liptov a utrpela straty aj na hornej Nitre.

V 2. fáze od 10. septembra do 18. októbra 1944 sa reorganizáciou podarilo spomaliť postup Nemcov a boli zaznamenané úspechy pri Telgárte, Ostrom, v Dolnej a Hornej Štubni, Čremošnom a i. Napriek týmto úspechom však došlo k strate Hornej Nitry a Turca.

7. októbra velenie od Goliana prevzal generál Rudolf Viest, ktorý priletel z exilu v Londýne. Československá exilová vláda v Londýne vyhlásila 1. československú armádu, ktorá sa zmobilizovala v čase povstania a pozostávala až zo 65 000 mužov. Na pomoc povstalcom prišla aj Karpatskoduklianska operácia vojsk Červenej armády, ktorá mala spojiť povstalecké sily SNP so sovietskymi armádami.

V 3. poslednej fáze od 18. októbra 1944 až do porážky povstania koncom októbra 1944 Nemci zaútočili proti povstaleckým jednotkám na juhu. Zo všetkých strán obkľúčené povstalecké územie nemalo šancu. 27. októbra, keď nemecké jednotky bojovej skupiny SS Schill obsadili B. Bystricu, sa odpor povstaleckej armády ako organizovaného celku skončil. SNP bolo potlačené. Rozpustená povstalecká armáda prešla do hôr na partizánsky spôsob boja.

Keďže Nemci si uvedomovali nebezpečenstvo spolupráce partizánov v horách a postupujúcej Červenej armády, zamerali sa na likvidáciu partizánskeho hnutia na Slovensku. Nemecké jednotky obsadili podhorské obce a rozpútali represálie proti civilným obyvateľom, ktorí partizánov podporovali a zásobovali. Represálie v podobe vypálenia obcí a masového vraždenia obyvateľov vrátane rasovo prenasledovaných mali na starosti nemecké jednotky Wehrmachtu, jednotky SS, zložky gestapa, jednotky bezpečnostnej polície SiPo, bezpečnostné služby SD a špeciálne protipartizánske jednotky. S Nemcami spolupracovali a na vojnových zločinoch sa podieľali aj špeciálne vyzbrojené jednotky Slovenského štátu, tzv. Pohotovostné jednotky Hlinkovej gardy.

Nacistický teror a represálie zasiahli najmä stredné Slovensko. Boli vypálené obce Kľak a Ostrý Grúň a ich obyvatelia boli vyvraždení. Masové vraždenie civilného obyvateľstva sa dialo aj v Kremničke a vo vápenke v Nemeckej.

Deň, keď vypuklo SNP, 29. august, je štátnym sviatkom Slovenskej republiky. Povstaním slovenský národ spontánne bránil vlastné územie proti okupácii cudzou mocnosťou. Aj keď povstalecké sily neboli jednotné, spájalo ich vedomie spolupatričnosti v boji proti fašizmu. Napriek tomu, že povstanie trvalo iba dva mesiace a koncom októbra utrpelo porážku, jeho význam pre Slovensko je nesporný. Možno ho právom pokladať za jedno z najvýznamnejších ozbrojených vystúpení európskeho protifašistického odporu v Európe. Bol to slovenský príspevok k porážke fašizmu. Vojenské jednotky, partizáni, ale aj miestni obyvatelia, ktorí pomáhali partizánom, v ňom preukázali odvahu a mravnú silu brániť suverenitu Slovenska a postaviť sa na odpor proti nepriateľovi, ktorý bol oveľa lepšie vyzbrojený.

Odkaz SNP a obete povstania si máme pripomínať s pietou a vďačnosťou voči tým, ktorí nad osobné záujmy postavili verejné blaho, ba boli ochotní zaplatiť za pravdu a demokraciu tú najvyššiu cenu – svojím životom.

Sidonia Horňanová

DÚFAŤ A KONAŤ V SÚLADE SO STVORENÍM

Ekumenická modlitba chvály za Božie stvorenstvo

V sobotu 12. októbra sa v Modre v lipovej aleji pri súsoší Golgoty pred vchodom na cintorín konala ekumenická modlitba chvály za Božie stvorenstvo. Podujatie organizovala Rada pre ekumenizmus Bratislavskej arcidiecézy spoločne s Ekumenickým výborom ECAV v spolupráci s Rímskokatolícou farnosťou Modra, CZ ECAV Modra a naším CZ.

Naša planéta Zem sa mení činnosťou ľudstva, ktorá zasahuje negatívne do životného prostredia. Trápi nás netypické počasie, pokračuje strata biodiverzity, rastú nám hory odpadu, znečistenie vzduchu i morí. Týka sa to každého z nás. Preto chrániť a starať sa o stvorenstvo by malo byť celospoločenskou prioritou.

Ekumenická modlitba chvály za Božie stvorenstvo je súčasťou množstva aktivít kresťanov spojených s Časom stvorenstva po celom svete, ktoré sa každoročne konajú najmä od 1. septembra do 4. októbra. Dátumy nesú v sebe ekumenické vymedzenie Svetového dňa modlitby za Božie stvorenie, ktoré ustanovil pravoslávny ekumenický patriarcha Demetrios I. v roku 1989 práve na 1. september. A 4. október je zase v katolíckej cirkvi sviatkom sv. Františka, patróna zvierat a životného prostredia. Je to čas a priestor pre nás, aby sme mohli vyznať, ako naše konanie znesvätilo dar stvorenia, avšak je to aj čas modlitby a oslavy Boha-Stvoriteľa a oslavy stvorenia ako základného tajomstva pre našu kresťanskú vieru.

Tohtoročná téma bola: ***„Dúfať a konať v súlade so stvorením“*** (porov. *Rim* 8, 19 - 25).

V úvode sa prítomným prihovorili Ivana Šušaníková a Ľudovít Pokojný z Rady pre ekumenizmus BA arcidiecézy. S úkonom pokánia, bohoslužbou slova, príhovornými modlitbami a požehnaním sa postupne prihovárali Jozef Dúc, farár RK farnosti v Modre, Eva Oslíková, farárka CZ ECAV Modra a Sidonia Horňanová, farárka CZ ECAV Modra-Kráľová.

Foto: Michal Čaboun

Pani farárka Horňanová predniesla príhovor na základe slov ***Žalmu 145, 1 – 3.2: „.Nech moje ústa hlásajú slávu Pánovu a všetko živé nech jeho sväté meno velebí navždy a naveky.“***

Boh nepotrebuje našu chválu. Ale my ju potrebujeme. Modlitba chvály nás očisťuje od egoizmu a pýchy, aby sme do centra pozornosti nestavali seba, ale aby Boh bol stredom nášho života. Boha pritom máme oslavovať a chváliť nie iba vtedy, keď sme šťastní, ale aj v ťažkých chvíľach a uprostred problémov.

Patrónom ekológie je František z Assisi. Dobre poznáme jeho modlitbu – Pieseň brata Slnka. František túto modlitbu chvály nepredniesol vo chvíli radosti, ale v ťažkostiach. Bol už takmer slepý, ťažila ho samota: Svet sa od začiatku jeho kázania nijako nezmenil. Naviac cítil blízkosť smrti. Prežíval pocit sklamania, osobného zlyhania, straty zmyslu... A práve v tej ťaživej chvíli sa modlil – chválil Boha: „Buď pochválený, môj Pane...“ František chválil Boha za všetko – za všetky dary stvorenstva – za slnko, mesiac, hviezdy, za vietor, mračná, oblohu, vodu, za Zem… V modlitbe chvály zažíval vnútorné oslobodenie od pozemských starostí a problémov. Ponorený do Božej lásky, naplno zaujatý a uchvátený Božou bytosťou, cez chválu Boha prijíma úplne novú perspektívu: všetko to čierne a temné je prežiarené svetlom z neba, takže Boha chváli aj za smrť, ktorú nazýva „sestrou”. A práve o to, bratia a sestry, v modlitbe chvály ide, aby sme sa odpútali od seba a sa zjednotili s Bohom a v jednote s ním prijali do tmy života Svetlo a v ňom silu, odvahu a nádej pre život. Chválenie Boha je ako dýchať čistý kyslík: Chvála Boha očisťuje dušu, rozširuje obzory, dáva vidieť do diaľky, nenecháva nás uväznených v problémoch.

Máme chváliť Boha, lebo nám, ľuďom, to prospieva. A Boh nás na to povolal k životu, aby sme ho s celou stvorenou prírodou chválili. Viete, že v knihe žalmov by sme našli texty o tom, ako celá stvorená príroda chváli Boha: nebesá sa radujú a jasá zem, more hučí a to, čo ho napĺňa, pole výska so všetkým, čo je na ňom i stromy lesa plesajú (Žalm 96, 11 – 12). O čo skôr by sme Ho mali chváliť my, ľudia, stvorení na Jeho obraz?

Boha máme oslavovať a chváliť aj uprostred problémov aj vtedy, keď sme zavalení správami o ekologickej skaze. Ani uprostred ekologických problémov nestrácame nádej pre budúcnosť, ktorá je zakotvená v Bohu. V čiernych chvíľach sa na

modlitbe chvály spolu s Františkom aj v tejto chvíli oslobodzujeme pre nádej, keď zvelebujeme Boha: „Buď pochválený, môj Pane.” Modlitbou chvály očistený od egoizmu a pýchy sme pripravení vernejšie plniť Bohom určený mandát: vládnuť nad prírodou. Nie však v zmysle šliapať po nej, ovládať ju, ale chrániť ju, starať sa o ňu a ju zveľaďovať a ak je treba, aj sa osobne zasadiť proti násiliu páchanom človekom na prírode.

Vonkajšie znečistenie prírody – ekologické problémy sú viditeľným prejavom problému, ktorý je skrytý vo vnútri – v srdci človeka. Človek sa odvrátil od Boha, a preto zaobchádza s prírodou ako s otro-kom a on sa správa ako Pán, šliape po prírode, takže celé tvorstvo stená, ako píše apoštol v liste Rímskym (8, 19 – 22). A Pavel dodáva, že celé tvorstvo túžobne očakáva zjavenie slávy Božích synov, a teda ľudí, v ktorých žiari Boh – až potom bude môcť opäť dýchať a oslavovať Stvoriteľa.

Riešenie ekologických problémov sa skrýva v odstránení skrytej príčiny – v návrate späť k Bohu Stvoriteľovi. Ide o akúsi *duševnú* ekológiu. A to má byť ovocie nášho zmýšľania aj po dnešnej modlitbe chvály: máme činiť pokánie, mám si priznať, že nie my sme pánmi, ale že sme len správcami, súčasťou stvorenstva, celkom závislí od Boha a Jeho lásky, a neprekračovať Bohom nám stanovené hranice. Amen.

Foto: Michal Čaboun

Pieseň brata Slnka Františka z Assisi
Oslavná pieseň na Boha a Jeho stvorenie

Najvyšší, všemohúci, dobrý Pane,
Tebe patria chvály, sláva i česť a každé dobrorečenie,
len Tebe patria, Najvyšší;
a nijaký človek nie je hoden vysloviť Tvoje meno.

Buď pochválený, môj Pane, so všetkým svojím tvorstvom,
najmä s pánom bratom Slnkom,
ktorý je dňom a skrze neho nám dávaš svetlo.
A on je krásny a žiari veľkým jasom;
O Tebe, Najvyšší, je nám znamením.
Buď pochválený, môj Pane, za sestru Lunu a hviezdy;
na nebi si ich utvoril jasné, vzácne a krásne.
Buď pochválený, môj Pane, za brata Vietor,
za vzduch i mračná, za jasnú oblohu i každé počasie,
čím dávaš svojim tvorom obživu.
Buď pochválený, môj Pane, za sestru Vodu,
ktorá je veľmi užitočná, pokorná, vzácna a čistá.
Buď pochválený, môj Pane, za brata Oheň,
ktorým osvetľuješ noc.
Aj on je krásny, veselý i silný a mocný.
Buď pochválený, môj Pane, za sestru našu
matku Zem, ktorá nás živí a stará sa o nás
a vydáva rozličné plody s farebnými kvetmi i trávu.
Buď pochválený, môj Pane, za tých,
čo odpúšťajú pre tvoju lásku
a znášajú slabosť a trápenie.
Blahoslavení tí, čo to pokojne znášajú,
lebo Ty, Najvyšší, ich budeš korunovať.
Buď pochválený, môj Pane, za sestru telesnú Smrť,
ktorej žiaden živý človek nemôže uniknúť.
Beda tým, čo zomierajú v smrteľných hriechoch;
blažení tí, ktorých nájde v Tvojej najsvätejšej vôli,
lebo druhá smrť im neublíži.
Chváľte môjho Pána a dobrorečte mu,
ďakujte mu a slúžte s veľkou pokorou!

Súčasťou podujatia bolo aj zasadenie Stromu priateľstva (ginko) v lipovej aleji. Foto: Jan Oslík

PORTUGALSKÁ CESTA DO SANTIAGO DE COMPOSTELA

Ako sa rozhodnúť, či ísť na dvojtýždennú púť?

Portugalská cesta do Santiago de Compostela je jednou z pútnických ciest, ktorá je čím viac obľúbenejšia u mladých či starých dobrodruhov. Tento fakt sa odzrkadľuje na horde pútnikov, ktorých počas tejto púte stretávate v ubytovaniach alebo popri kráčaní. Cieľom púte je príchod do katedrály v strede mesta Santiago de Compostela v Španielsku, v ktorej sú podľa tradície uložené telesné pozostatky apoštola Jakuba. Napriek tejto kresťanskej tradícii sa množstvo pútnikov na ceste nezúčastňuje z náboženských dôvodov. Na púti možno vskutku stretnúť hocikoho, kto sa jedného dňa rozhodol, že plnohodnotná dovolenka sa skladá len z celodenného kráčania.
Pred tým, ako sa niekto vydá na púť akejkoľvek dĺžky či typu, musí mať jasnú odpoveď na tri otázky:

1. Prečo chcem ísť na túto cestu?

Odpoveď na túto otázku musí byť dostatočne motivujúca. Pútnická cesta je zvyčajne (vždy) veľmi dlhá, a ak ju chcete naozaj dokončiť bez podvádzania, musíte mať motivačný cieľ. Ten by nemal byť len lokálny ako je koniec portugalskej púte označený Katedrálou Santiago de Compostela. Motivačný cieľ by mal byť osobný a srdcu blízky, aby – keď aj telá (skôr nohy) ďalej nemôžu – duch vás tam už dajako dovedie.
Poväčšine pútnici často spomínali, že cieľom ich pútnickej dovolenky je oddych a spoznávanie novej krajiny. Iný dôvod mi dala jedna postaršia pani, keď sme sa ubytovali v hosteli na kopci. Výber tohto hostela nebol najlepší, keďže posledných trýznivých 200 metrov sme sa skôr plazili po zemi ako kráčali, avšak aspoň krásny výhľad z hlavnej izby stál za to. Skoro ráno, keď sme sa chystali na odchod, som sa dala do reči s jednou staršou Nemkou, ktorá mi chcela prezradiť tajomstvo dobrej rannej kávy. Keď som sa jej spýtala (ako sa pýtate všetkých pútnikov, s ktorými sa dáte do reči), prečo sa rozhodla zahodiť

Santiago de Compostela

je mesto v španielskej Galícii. V 9. storočí tu boli objavené údajné pozostatky jedného z dvanástich apoštolov – apoštola Jakuba. Na tomto mieste bol postavený kostol, ktorý sa stal pútnickým miestom a už viac ako 1 000 rokov kráčajú k nemu pútnici.
Záujem o svätojakubskú púť začal prudko vzrastať koncom 80. rokov 20. stor., k čomu prispel i fakt, že v roku 1993 bola svätojakubská cesta zapísaná na zoznam svetového dedičstva UNESCO. Minulý rok Cesta svätého Jakuba (***Camino de Santiago***) prilákala takmer 450 tis. pútnikov z celého sveta.
Ako hlavná Cesta svätého Jakuba sa zvyčajne chápe takzvaná „Camino Francés“ (Francúzska cesta) z francúzskeho Saint-Jean-Pied-de-Port blízko španielskych hraníc a vedie cez severné Španielsko. Má dĺžku takmer 800 km a je rozdelená na 32 etáp. Väčšina pútnikov kráča práve po tejto ceste.
Symbolom dlhotrvajúcej púte je už od stredoveku mušľa hrebenatka veľká, ktorá sa stala platným systémom smerových značiek.

Pútnické trasy existujú dnes už v celej Európe – od Poľska po Sicíliu, od Švédska po Rumunsko. Hlavná slovenská vetva, spájajúca významné pútnické miesta na Slovensku, vedie z Košíc do Bratislavy, meria 621 km a je možné ju prejsť za približne 30 dní. Je rozdelená do 5 úsekov a viacerých etáp, z ktorých každá zaberie pútnikovi približne jeden deň cesty. Ďalej smeruje do Rakúska, kde nadväzuje na Jakobsweg a európsku sieť pútnických ciest do španielskeho Santiago de Compostela. Dokonca aj trasa od vašich vchodových dverí do Santiaga je tiež Cestou svätého Jakuba.

Zdroj: Internet *Božena Uherčíková*

dovolenku pre celodenné chodenie, jej odpoveď ma v to skoré ráno vcelku prebrala.
Povedala by som, že väčšina ľudí ide na túto púť pre vlastné potešenie. Chcú si dokázať, že to dokážu, či už pre vlastné ego alebo sebavedomie alebo pre závisť ostatných ľudí. Ďalší chcú ísť na lacnú dovolenku, kde aj za menej peňazí viete spoznať nové krajiny a kultúru. Takto rozmýšľa hlavne veľa mladších pútnikov, ktorí sa rozhodli ísť sami alebo aj mladé páry, ktoré využijú púť pre lepšie spoznanie seba samého a svojich spolucestovateľov. Ostatní idú na dlhokánsku púť paradoxne pre odpočinok. Chcú si oddýchnuť od každodenného života, ktorý je často naplnený stresom, starosťami o rodinu a druhých a pracovnými či rodinnými problémami. Práve do tejto poslednej kategórie patrila aj Nemka, ktorá mi ráno dala prednášku o perfektnej káve bez usadeniny.

Putovanie

Ak už teda máte ako-tak dobrý dôvod, prečo vycestovať do zahraničia a užiť si celý deň plný kráčania, musíte sa pripraviť na druhú otázku:

1. *Mám všetko, čo potrebujem na zvládnutie cesty?*

Bez vhodného oblečenia do každého počasia, trekingových ponožiek a hlavne dobrej obuvi, aj keby ste mali motiváciu za troch, nedokončíte cestu bez zranenia. Na základe rigoróznych osobných skúseností, najčastejšími zraneniami sú práve zranenia z preťaženia. V prvé dni púte máte veľa energie, a tak sa môže stať, že preceníte vlastné sily. Stalo sa to aj slovenskému pútnikovi, ktorého sme stretli v jedno ráno pri mojej obľúbenej *café con leche.* S hlbokým žiaľom nám oznámil, že hneď po návrate na Slovensko musí ísť akútne na röntgen nohy.
Každý z nás zažíva problémy so zdravím, či už drobné počas chrípkovej sezóny alebo i ťažké, chronické, ktoré ho sprevádzajú počas celého života. Mne problémy so zdravím na púti pripomenuli, že zdravie nie je samozrejmosť. Treba sa o seba starať, ale hlavne aj ďakovať Bohu, a to práve v tie dni, keď na naše zdravie málo myslíme, keď sme zdraví.

Posledná otázka sa týka cestovania počas púte, a to:

3. *Ako si viem užiť výlet napriek problémom, ktoré určite nastanú?*

Ak človek ide na výlet alebo dovolenku či už do zahraničia alebo aj na Slovensko, problémom sa nevyhne. Už v prvé dni nášho výletu nás postihli rôzne neduhy. Hneď na začiatku cesty v snahe dostať sa na štartovacie miesto sme zablúdili dva či trikrát, čo nebolo ani také zlé, ak by na nás celý deň nesvietilo pálivé slnko. Neskôr počas počiatočných dní nás sprevádzali problémy s ubytovaním, ktoré však stretali všetkých pútnikov. Aj tento problém sme však po pár dňoch vyriešili.
Pre mňa osobne je na púti najdôležitejšia dobrá spoločnosť a pekné zážitky, ktoré som vedela získať návštevou každej kaviarne s chutnými koláčikmi a rozhovormi s druhými pútnikmi. Aj keď sa nejaký problém objavil, práve cezeň sme sa lepšie spoznali s ostatnými pútnikmi či miestnymi obyvateľmi. Tak tomu bolo aj v jeden deň, keď som volala o ubytovanie jednej z našich hostiteliek, ktorá nás nakoniec ubytovala u seba doma. Bolo to prekrásne miesto nielen pre čistú a pohodlnú izbu, ale hlavne pre jej ochotu a odovzdanosť pomáhať druhým, ktorá pramenila zo straty jej syna. Práve táto strata ju podnietila v rozhodnutí poskytovať svoj dom pútnikom do Santiaga.

Po štrnástich dňoch putovania sme sa konečne doteperili do katedrály a dostali naše vysnívané pútnické diplomy. Pútnická cesta bola veľmi zaujímavá a priniesla nám množstvo zážitkov, ale každý pútnik sa už tešil domov. Napriek rôznym cieľom, oblečeniu, príprave na cestu a problémom, pútnici si na konci cesty zagratulovali a hľadali si spoj na letisko či vlakovú stanicu.

Cestovanie do zahraničia pre zábavu, štúdium či na zdolanie púte môžem z vlastnej skúsenosti odporučiť, ale len v prípade, že si viete odpovedať na tie tri otázky:

1. *Prečo chcem ísť na túto cestu?*
2. *Mám všetko, čo potrebujem na zvládnutie cesty?*
3. *Ako si viem užiť výlet napriek problémov, ktoré určite nastanú?*

Text: Debora Horňanová
Foto: Samuel Horňan

V cieli

Fara v novom šate

Náš cirkevný zbor sa systematicky venuje zveľaďovaniu nielen duchovného, ale aj hmotného dedičstva predkov s cieľom zachovať toto dedičstvo pre budúce generácie. Po opravách na kostole, vybudovaní Zeleného lesa a oprave školy vedľa kostola sme v máji 2021 začali s generálnou opravou fary, ktorá bola postavená v r. 1897.

V prvej etape sa zrekonštruovala zborová miestnosť, ktorá slúži nielen na bohoslužobné a vzdelávacie aktivity cirkevného zboru, ale aj ako komunitné centrum pre kultúrno-spoločenské aktivity v Zelenom lese. Zároveň sa zrekonštruovala podstatná časť služobného bytu farára a prebudovaním hospodárskych miestností v zadnej časti fary sa vytvoril farský úrad a sociálne zariadenia pre verejnosť s bezbariérovým prístupom. Zateplila sa fasáda vo dvore, vymenili sa všetky okná a dvere, zvody a elektroinštalácia vo všetkých miestnostiach do dvora. V roku 2022 sa upravil a vydláždil farský dvor.

V tomto roku sme práce na generálnej oprave zavŕšili rekonštrukciou posledných dvoch uličných miestností – vymenili sa okná a vstupná brána, zvody a zateplila sa uličná fasáda. Zrenovovala sa aj stena fary zo severozápadnej strany od bývalej školy.

Náročný projekt generálnej opravy fary sa podarilo úspešne ukončiť s Božou pomocou ako aj s výnimočným nasadením členov nášho cirkevného zboru – dobrovoľníkov, ktorí ochotne priložili ruku k dielu, a tiež vďaka mimoriadnej obetavosti a štedrým milo-darom našich cirkevníkov.

Vynovená evanjelická fara v Kráľovej je tak dôstojným miestom, ktoré si naozaj zaslúži niesť označenie **„Pamätihodnosť mesta Modry“.** *(red.)*

Služby Božie a vnútromisijné aktivity CZ

Hlavné Služby Božie – nedeľa o 9.00 h
Nešporné Služby Božie – nedeľa o 14.00 h

Detská besiedka – nedeľa o 15.00 h
Stretnutie dorastu – nedeľa o 15.00 h
Vyučovanie evanj. náboženstva na školách – štvrtok:
ZŠ Častá 12:40 – 13:20 h
ZŠ Vištuk 13:40 – 14:35 h
ZŠ Budmerice 14:45 – 15:30 h
ZŠ Jablonec 15:45 – 16:30 h
Konfirmačná príprava – štvrtok o 18.00 h

Biblická hodina s modlitebným spoločenstvom – piatok o 18.00 h
Nácvik speváckeho zboru – piatok o 19.00 h

31. 10. 2024 (štvrtok) – Pamiatka reformácie:
17.30 h kladenie vencov na cintoríne
18.00 h Služby Božie 18.00 hod. v kostole

2. novembra 2024 (sobota dopoludnia): položenie venca vo Vinosadoch

3. novembra 2024 (nedeľa): zborový zájazd do Lubiny

10. novembra 2024:
9.00 h **Služby Božie so slávnosťou striebornej konfirmácie a Večerou Pánovou**

30. novembra 2024:
18.00 h **Sobota večnosti** – večerné Služby – spomienka na zosnulých v odchádzajúcom cirkevnom roku

1. decembra 2024 – 1. adventná nedeľa, začiatok nového cirkevného roka

Adventné večierne budú vždy v utorok a v piatok o 18.00 v zborovej miestnosti na fare.

Aktuálna zbierka na opravu kostola

Uznesenie zborového konventu
č. 7/2024 zo dňa 4. februára 2024:

Zborový konvent schvaľuje v cirkevnom zbore zbierku na opravu kostola k 150. výročiu pamiatky jeho posvätenia v r. 2025.

Zbierku aj naďalej odporúčame do Vašej štedrosti.

Z vyzbieraných finančných prostriedkov plánujeme vymeniť nefunkčné poškodené lamely na veži kostola, ktoré sa nedajú zatvoriť, preniká cez ne do veže vtáctvo, ktoré vežu znečisťuje trusom. Za týmto účelom si dal cirkevný zbor vyhotoviť cenové ponuky.

Z dvoch ponúkaných variantov lamiel – z hliníkovej alebo z drevenej konštrukcie – sme sa rozhodli pre hliníkový variant, pretože je trvácnejší a fakticky vydrží navždy.

Celkový rozpočet na 4 ks fasádnych lamiel (z každej strany veže) je 15 321,60 € s DPH.

Ovečka Božia

ČASOPIS DETÍ CIRKEVNÉHO ZBORU
ECAV V MODRE – KRÁĽOVEJ

Milé Kraľovančatá,

každý človek má srdce. Srdce bije – môžeme aj počuť, ako bije. Niekedy bije rýchlo, keď sa bojíme, alebo sa niečoho zľakneme, inokedy normálne. Bijúce srdce potrebujeme k životu. Ten, koho ľúbime, býva v našom srdci – mama, oco, braček, sestrička, priatelia a iní. Aj Pán Boh si želá, aby aj On bol v našom srdci, a to na prvom mieste. Tak nám to prikázal vo svojom Slove: „Milovať budeš Pána svojho Boha z celého srdca, z celej duše, z celej sily a z celej mysle."
Keď v našom srdci býva Pán Boh a ľudia, ktorých máme radi, a keď v srdci bývajú iba pekné myšlienky, je to, akoby v našom srdci boli drahokamy. Ale v našom srdci máme aj starosti alebo smútok, alebo aj hnev, zlosť a iné zlé pocity a myšlienky, ktoré nás na srdci ťažia ako ťažký kameň. Spôsob, ako sa týchto kameňov na srdci môžeme zbaviť, je modlitba.
V modlitbe pravidelne prosme Pána Boha, aby naše srdcia očistil od zlého a daroval nám srdce čisté a múdre, ktoré sa Pána Boha bojí a Ho miluje a tiež blížneho ako seba samého.

Vaša Ovečka

Modlitba

Daj nech očká lásku vidia,
nech ju cítia všetci ľudia.
Daj nech ušká lásku čujú,
naše ruky lásku dajú.
Daj nech môj hlas stále hlása,
že len v láske žiť je krása.
Daj nech nohy chodia tade,
kde Ty s láskou vládneš všade.
Daj nech srdce láskou čisté
v Tvojej vôli vždy je isté
kráľovstvom, čo láka, vábi
žiť v ňom tu a raz tam v nebi.
Amen.

Poďakovanie za úrodu

Milan Rúfus

Dnes boli naši v kostole
ďakovať Bohu za úrodu.
Že to, čo máme na stole,
hrial slniečkom a dal mu vodu.

Teraz Ti, Bože, ďakujem
za úrodu, čo v lese rastie.
A čo tam dáva Tvoja zem
pre detskú radosť, detské šťastie.

Jahody, trnky, maliny,
oriešky, hríby… Z dávien času
tam deti chodia za nimi
a ako ovečky sa pasú.

Deti a vtáctvo nebeské.
Veď je to všetko z Tvojho rodu.
Aj veverička na lieske
bez slov sa modlí za úrodu.

A Ty počuješ každú tvár.
Tebe aj nemý prehovorí.
A ako dobrý hospodár
nasýtiš všetky Tvoje tvory.

Vyskúšaj si znalosti z Biblie. Správne odpovede prines na besiedku.

1. Čo ako prvé vypustil Nóach z korábu?

A)

B)

C)

D)

2. Ako sa volá syn Dávida, ktorý sa na konáre zavesil o vlasy?

A) Šalamún
B) Absolón
C) Saul
D) Jonatán

3. Na ktorej hore dal Pán Boh Mojžišovi desať prikázaní?

A) na Sinaji
B) na Golgote
C) na Olivovej
D) na Ararat

4. Ako nazývame desať Božích prikázaní?

A) truhla zmluvy
B) modlitba Pánova
C) krédo
D) dekalóg

Zo života zboru

JÚN – JÚL

23. jún (nedeľa): dvojice sestier presbyteriek vyberali dobrovoľný cirkevný príspevok po domácnostiach.
29.06. – 07. 07. – zborová farárka sa zúčastnila na medzinárodnej konferencii o holokauste v Múzeu holokaustu Jad Vašem v Jeruzaleme Izraeli. Na nedeľných Službách Božích 30. júna ju zastúpil brat konsenior Kmošena z Pezinka.
25. júl (štvrtok): členovia hospodárskeho výboru vykonali revíziu hospodárenia v CZ za 2. štvrťrok.
29. júl (pondelok): zborová farárka navštívila klientov Mestského centra sociálnych služieb v Modre na Súkeníckej a Zochovej ul. a prislúžila im Večeru Pánovu po spovedi.

AUGUST

3. augusta (v sobotu) sa uskutočnil zborový výlet pre deti v Ekoparku Piešťany.
5. augusta (v pondelok) sa sestry presbyterky zúčastnili na brigáde – čistiace prác v Zelenom lese. Bratia presbyteri s bratom kurátorom zasa naviezli a rozhrnuli štrk na pódium v Zelenom lese.
11. augusta (v nedeľu) popoludní sa konal letný komorný koncert v kostole, ktorý pripravila rodina Cibulová. Po koncerte bola verejne spustená automatická závlaha Zeleného lesa a účastníci boli pozvaní na občerstvenie, ktoré pripravili sestry presbyterky.
25. augusta (v nedeľu) zborová farárka sa na pozvanie zúčastnila na zborovej slávnosti v CZ Tisovec k 160. výročiu položenia Biblie na oltár; pri tejto príležitosti predniesla kázeň a liturgovala. V domácom CZ ju zastupoval brat farár Milan Bartko.
31. augusta (v sobotu) sa v Zelenom lese uskutočnil koncert Karin Sarkisjan s prednáškou sestry farárky z CZ Rankoviec Moniky Beňovej o rómskom holokauste..

SEPTEMBER

1. september (17. nedeľa po Svätej Trojici): pri príležitosti začiatku nového školského roka kázal Božie Slovo brat farár Ľuboslav Beňo z CZ Rankovce. Predškoláci, žiaci a študenti prijímali Božie požehnanie pri oltári. Na Službách Božích sa osobnými svedectvami prihovorili aj dvaja členovia cirkevného zboru spomedzi Rómov, ktorí predstavili rómsku misijnú prácu v CZ Rankovce. Po Službách Božích sa hostia z Rankoviec zúčastnili na fare na spoločnom slávnostnom obede v rodine sestry farárky na jej pozvanie.
3. septembra (v utorok) sa konala oberačka bieleho hrozna v záhumenici.
8. septembra sa v Zelenom lese uskutočnila vernisáž fotografií Tibora Huszára, ktorú pripravila kurátorka Silvia Čúzyová. Pozvanie prijali a prítomným sa prihovorili aj pozostalé deti po fotografovi. Hudobné vstupy predniesli Iveta Cibulová (violončelo) a Lýdia Cibulová (klavír).
11. septembra (v stredu) sa konala oberačka čierneho hrozna v záhumenici a bieleho hrozna v Šimli.
4. – 17.septembra si zborová farárka čerpala dovolenku. Na čítaných Službách Božích, ktoré vopred pripravila, poslúžili: Roman Križan a Zuzana Ježová (8. sept.) a Martin Feranec a Zuzana Ježová (15. sept.).
22. sept. (17. nedeľa po Svätej Trojici): na hlavných Službách Božích spolu so sestrou zborovou farárkou liturgoval poslucháč 4. ročníka EBF UK Ján Orečný.
27. sept. (v piatok) sa zborová farárka na mestskom úrade zúčastnila na rokovaní ohľadom nájomných zmlúv k hrobom, ktoré sú vo vlastníctve cirkevného zboru.

OKTÓBER

6. októbra (v 19. nedeľu po Svätej Trojici) sa konali slávnostné Služby Božie so spoveďou a Večerou Pánovou pri príležitosti Poďakovania za úrody zeme. Na Službách Božích vystupovali deti z detskej besiedky. Predtým v sobotu vystupovali s programom aj v miestnom kultúrnom dome na výstave Plody zeme.
8. október (utorok): p. projektantka Ing. Konečná, ktorá nám nezištne pomáha pri opravách nehnuteľností, vykonala obhliadku kostola a navrhla riešenia za účelom odstránenia vlhkosti.
12. október (sobota): sa sestra farárka zúčastnila na Ekumenickej modlitbe chvály za Božie stvorenstvo. Spolu s ostatnými predstaviteľmi oboch cirkví v Modre sa prihovorili prítomným a spoločne zasadili strom pri modranskom cintoríne.

V septembri a októbri zborová farárka zúčtovala a podala záverečné správy pre 11 úspešných projektov, ktoré vypracovala pre náš cirkevný zbor alebo pre OZ „Poľné ľalie" v celkovej sume 10 880 €. Finančné prostriedky sa použili na vybudovanie automatickej závlahy Zeleného lesa, na rekonštrukciu fasády fary, na zakúpenie ozvučovacej techniky, na koncert s vernisážou v Zelenom lese a na programy cirkevného zboru. Podala ešte dva nové projekty, pričom oba boli úspešné: KN Revia schválila grant na vybudovanie dvojkrídlovej brány a plota vo farskej záhrady od záhumenice (1 400 €) a Úrad vlády SR schválil dotáciu na rekonštrukciu veže kostola (10 000€). Začiatkom októbra sestra farárka vykonala 2 pastorálne návštevy v nemocnici v Bratislave.

Požehnané chvíle na doraste a detskej besiedke

Deti z besiedky

- v Kultúrnom dome s programom na výstave Plody zeme
- v kostole počas vystúpenia k Poďakovaniu za úrody

Z jesenných prác

- *Oberačka*
- *Budovanie plota za farou*
- *Sonda za apsidou kostola kvôli vlhnutiu stien*

Cirkevný zbor ECAV Modra-Kráľová
na pozvanie CZ ECAV Lubina
usporiada

Zborový zájazd do Lubiny

na slávnosť posviacky kostola
pri príležitosti 240. výročia

v nedeľu 3. novembra 2024.

Záujemcovia sa môžu prihlásiť u sestry kostolníčky
alebo u sestier presbyteriek

Osobitne pozývame aj rodiny s deťmi a mládež.

Telefonický kontakt na zborovú farárku: 0903 957 440
Príspevky do časopisu alebo prípadné pripomienky posielajte elektronicky na adresu: shornanova@gmail.com

Evanjelická ratolesť s prílohami pre mládež a deti, vydáva Cirkevný zbor ECAV v Modre-Kráľovej, IČO: 34006800.
Periodicita: štvrťročník, dátum vydania: október 2024, č. 3, ročník 28
Adresa redakcie: Evanjelický a. v. farský úrad, Národná ul. 27, 900 01 Modra-Kráľová
Šéfredaktorka a grafická úprava: Ing. Božena Uherčíková
Redakčná rada: doc. ThDr. Sidonia Horňanová, PhD., Zdenka Hornáčková, Anna Horváthová, MUDr. Janka Juranová, Ing. Katarína Macková
Časopis sa distribuuje zadarmo EV 3630/09 ISNN: 133 9 – 052X